

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 18 november 2016

Structurele effecten varianten IBO sociale huur

*Op verzoek van de Werkgroep
IBO sociale huur*

CPB Notitie

Aan: Werkgroep IBO sociale huur

Centraal Planbureau

Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070)3383 380
I www.cpb.nl

Contactpersoon
Henk-Wim de Boer

Datum: 18 november 2016

Betreft: Structurele effecten varianten IBO sociale huur

1 Inleiding

Op verzoek van de Werkgroep IBO sociale huur zijn de structurele werkgelegenheids-effecten berekend van een variant op de huurtoeslag, waarbij de kwaliteitskorting al ingaat vanaf de eigen bijdrage (hierna: variant 1), een variant waarbij de huurtoeslag gebaseerd wordt op genormeerde huren (hierna: variant 2), een variant waarbij de eigen bijdrage geïndexeerd wordt met de huurontwikkeling (hierna variant 3) en twee varianten met een vaste toeslag en inkomensafhankelijke toeslag met lineaire afbouw (hierna variant 4 en 5).

De structurele effecten zijn berekend met het MICSIM-model van het CPB.¹ Daarbij is uitgegaan van het belastingstelsel en de demografie in 2016. De uitkomsten moeten echter worden geïnterpreteerd als langetermijnuitkomsten.² Omdat personen tijd nodig hebben om hun gedrag aan te passen, en omdat de conjunctuur invloed kan hebben op de uitkomsten, zullen de uitkomsten op korte termijn afwijken van de langetermijnuitkomsten.

De opbouw van de notitie is als volgt. Sectie 2 beschrijft de varianten. Sectie 3 beschrijft de effecten op de werkgelegenheid.

¹ Voor een beschrijving van het model en de onderliggende empirische analyses zie E. Jongen, H.-W. de Boer en P. Dekker, 2014, MICSIM – A behavioural microsimulation model for the analysis of tax-benefit reform in the Netherlands, CPB Achtergronddocument, Den Haag.

² Als vuistregel geldt dat de langetermijnuitkomsten worden gerealiseerd binnen een periode van tien jaar waarbij het grootste gedeelte van de effecten al in de eerste vijf jaar optreedt.

2 Beschrijving varianten

Huishoudens met huurtoeslag betalen een minimum eigen bijdrage: de basishuur. Deze basishuur is afhankelijk van het inkomen. De vergoeding bedraagt 100% voor het deel van de huur dat boven de basishuur en onder de kwaliteitskortingsgrens³ ligt. Voor het deel van de huur dat boven de kwaliteitskortingsgrens en onder de aftoppingsgrens⁴ ligt, wordt dan nog 65% vergoed. De kwaliteitskorting bedraagt dus 35%. In variant 1 gaat de kwaliteitskorting al in vanaf de eigen bijdrage. Dit levert een besparing op van 0,7 miljard in 2016. Deze besparing wordt teruggesluisd door een verlaging van de eigen bijdrage met 31%. Variant 1 is budgettair neutraal.

In de huidige situatie hangt de huurtoeslag af van de feitelijke huur van een huishouden. In variant 2 is de huurtoeslag niet meer afhankelijk van de feitelijke huur, maar van een genormeerde huur. Huishoudens met hetzelfde inkomen ontvangen dan een gelijk bedrag aan huurtoeslag. De genormeerde huur bedraagt 440 euro per maand. Variant 2 is budgettair neutraal.

Huishoudens met huurtoeslag betalen een minimum eigen bijdrage. Jaarlijks wordt de eigen bijdrage geïndexeerd met het minimum van de netto bijstandsontwikkeling en de huurontwikkeling. Voor de komende jaren zal de netto bijstandsontwikkeling waarschijnlijk lager zijn dan de huurontwikkeling, waardoor de eigen bijdrage van de huurtoeslag zal worden geïndexeerd met de bijstandsontwikkeling. In variant 3 wordt de eigen bijdrage geïndexeerd met de huurontwikkeling voor de jaren 2019, 2020 en 2021. De besparing op de huurtoeslag bedraagt 0,2 miljard euro in 2021. Variant 3 is niet budgettair neutraal.

In variant 4 wordt de systematiek van eigen bijdrage, kwaliteitskorting en aftopping vervangen door een vaste toeslag en een inkomensafhankelijke toeslag. Alle huishoudens ontvangen een vaste toeslag van 45 euro per maand. Voor personen jonger dan 23 jaar bedraagt de vaste toeslag 20 euro per maand. Daarnaast ontvangen huurtoeslagontvangers een inkomensafhankelijke toeslag van maximaal 40% van de feitelijke huur. Deze inkomensafhankelijke toeslag wordt lineair afgebouwd tussen de minimum-⁵ en maximum-⁶-inkomensgrenzen van de huurtoeslag. De minimuminkomensgrenzen van de huurtoeslag worden met 10% verlaagd. De AOW-tabel in de huurtoeslag blijft bestaan. Dit betekent dat de

³ De kwaliteitskortingsgrens bedraagt 409,92 euro per maand in 2016.

⁴ De aftoppingsgrens bedraagt 586,68 euro voor eenpersoonshuishoudens en 628,76 euro voor meerpersoonshuishoudens in 2016.

⁵ Deze bedraagt 15.400 euro (eenpersoonshuishouden 65-min), 19.925 euro (meerpersoonshuishouden 65-min), 16.900 euro (eenpersoonshuishouden 65-plus) en 22.625 euro (meerpersoonshuishouden 65-plus) in 2016

⁶ Deze bedraagt 22.100 euro (eenpersoonshuishouden 65-min), 30.000 euro (meerpersoonshuishouden 65-min), 22.100 euro (eenpersoonshuishouden 65-plus) en 30.050 euro (meerpersoonshuishouden 65-plus) in 2016.

inkomens- en huurgrenzen van huishoudens 65-plus hoger blijven dan die van huishoudens 65-min. Variant 4 is budgettair neutraal.

Variant 5 is vergelijkbaar met variant 4, maar nu is de vaste toeslag voor alle huishoudens met huurtoeslag 50 euro per maand (ongeacht leeftijd). Dit wordt gefinancierd door de AOW-tabel in de huurtoeslag te schrappen en deze gelijk te trekken met huishoudens 65-min. Het voordeel van de hogere inkomens- en huurgrenzen voor huishoudens 65-plus vervalt dus in deze variant. Net als in variant 4 is de inkomensafhankelijke toeslag 40% van de feitelijke huur, terwijl de minimum inkomensgrenzen met 10% worden verlaagd. Variant 5 is budgettair neutraal.

3 Structurele werkgelegenheidseffecten

Tabel 3.1 geeft de gesimuleerde structurele effecten op de werkgelegenheid, zowel in personen als in uren. Het effect op de werkgelegenheid in uren vangt daarbij zowel het effect op de werkgelegenheid in personen als het effect op het aantal gewerkte uren per werkende.⁷ Beneden worden de uitkomsten kort toegelicht.

Tabel 3.1 Structurele effecten

	Werkgelegenheid (uren)	Werkgelegenheid (personen)
	procentuele mutaties	
Variant 1	0,0	0,0
Variant 2	-0,1	-0,1
Variant 3	0,0	0,0
Variant 4	-0,1	-0,1
Variant 5	-0,1	-0,1

Voor de effecten van de structurele werkgelegenheid in variant 1 zijn twee maatregelen relevant. Ten eerste, het eerder toepassen van de kwaliteitskorting heeft een positief effect op de arbeidsparticipatie. Voor veel huishoudens betekent dit een verlaging van de huurtoeslag (+0,7 miljard). Dit maakt het verschil tussen inkomen uit werken en niet-werken groter, waardoor de arbeidsparticipatie stijgt. Ten tweede, het verlagen van de inkomensafhankelijke bijdrage is negatief voor de arbeidsparticipatie. Het betreft hier immers een terugsluis naar de huurtoeslag (van eveneens 0,7 miljard euro). Bovendien zorgt dit voor een toename van het aantal huishoudens met huurtoeslag. Het betreft hier huishoudens die een zodanig lage huur betalen dat op dit moment hun huur niet boven de voor hen geldende eigen bijdrage

⁷ Een toename van de werkgelegenheid in uren met 0,1% komt overeen met ongeveer 7 duizend arbeidsjaren.

uitkomt. De tegengestelde effecten zijn ongeveer even groot waardoor beide effecten tegen elkaar wegvallen.

Variant 2 leidt tot een daling van de structurele werkgelegenheid met 0,1%, zowel in uren als in personen. Dit komt vooral doordat per saldo circa 125.000 huishoudens ineens recht op huurtoeslag hebben. Het betreft hier huishoudens die een zodanig lage huur betalen dat op dit moment hun huur niet boven de voor hen geldende eigen bijdrage uitkomt. Dit zijn relatief vaak alleenstaande ouders en deze groep is relatief gevoelig voor financiële prikkels (zie Jongen et al, 2014). Verder geldt dat huishoudens met een feitelijke huur lager (hoger) dan de normhuur, meer (minder) huurtoeslag ontvangen.

Variant 3 heeft een beperkt positief effect op de structurele werkgelegenheid, maar afgerond 0,0% (zowel in uren als in personen). Huishoudens gaan meer eigen bijdrage betalen en ontvangen daardoor minder huurtoeslag. Variant 3 betreft een bezuiniging op de huurtoeslag. Deze bezuiniging vergroot het verschil tussen inkomen uit werken en niet-werken, waardoor er een positief effect is op de werkgelegenheid.

Variant 4 leidt tot een daling van de structurele werkgelegenheid met 0,1%, zowel in uren als in personen. Hier zijn twee maatregelen relevant. Ten eerste, het vaste deel van de toeslag verhoogt het besteedbaar inkomen van huishoudens met huurtoeslag (in totaal circa +1,0 miljard). Deze stijging van het inkomen maakt werken niet direct financieel minder aantrekkelijk, maar verlaagt wel de waarde van een extra euro inkomen. Mensen worden geprikkeld om minder arbeid te gaan aanbieden, vanwege het hogere inkomen (inkomenseffect). Dit effect is relatief sterk voor alleenstaande ouders (met gemiddeld een lager inkomen) en deze groep reageert relatief sterk op financiële prikkels (zie Jongen et al, 2014). Ten tweede, het vervangen van de huidige systematiek van de eigen bijdrage door een lineaire afbouw van de huurtoeslag is positief voor de arbeidsparticipatie. Het betreft hier immers een bezuiniging op het inkomensafhankelijke deel van de huurtoeslag (circa -1,0 miljard). Het eerste effect is dominant, waardoor het totale effect op de werkgelegenheid -0,1% bedraagt. Per saldo resulteert deze variant in een toename van het aantal huishoudens met huurtoeslag (circa + 50 duizend). Ook leidt de variant tot een schuif van de huurtoeslag van 65-plushuishoudens (geen effect op arbeidsparticipatie in MICSIM) naar 65-minhuishoudens (wel effect op arbeidsparticipatie in MICSIM).

Variant 5 vertoont een sterke overeenkomst met variant 2 en leidt ook tot een daling van de werkgelegenheid met 0,1%. In vergelijking met variant 2 is het effect op de arbeidsparticipatie iets negatiever, omdat 65-minhuishoudens meer huurtoeslag ontvangen dan in variant 2. Dit wordt gefinancierd door de AOW-tabel in de huurtoeslag te schrappen.

Literatuurlijst

Jongen, E., H. de Boer en P. Dekker, 2014, MICSIM: A behavioural microsimulation model for the analysis of tax-benefit reform in the Netherlands, CPB Achtergronddocument, Den Haag.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (088) 984 60 00

info@cpb.nl | www.cpb.nl

November 2016